

MOBILIZIRAJ SE - JAVNI PREVOZ ZA VSE !

Swiss Contribution

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Elizabeth, 28 let, Nemčija

»Nihče od mojih prijateljev nima avta. Uporabljamo tramvaj, avtobus in kolo, ker smo tako hitrejši in bolj fleksibilni - lahko izstopimo in se zadržimo kjerkoli želimo ter za toliko časa (in s toliko piva) kot želimo. Ker je prijatelj na postaji spoznal svojo punco, zdaj tudi ostali z upanjem čakamo... tramvaj.«

Lucas, 34 let, Španija

»Gibanje je zame zdravje, zato večino vsakodnevnih poti opravi s kolesom, ki pa je tudi okolju najbolj prijazno prevozno sredstvo in tudi najbolj zabavno. Avtobus in vlak pa mi omogočata, da se za vikende podam na bolj oddaljene kolesarske izlete. Menim, da bi se morala 'trajnostna razvitost' držav meriti glede na število koles in razvitost javnega prevoza.«

Thomas, 29 let, Nizozemska

»Potujem z vlakom, ker je to edini način, da se skozi center Amsterdama peljem 140 km/h.«

Christian, 28 let, Nemčija

»Podjetja bi morala zagotoviti več spodbud za uporabo sistemov javnega prevoza in zaposlene spodbujati, da na delo prihajajo s kolesom. Takšni ukrepi botrujejo k zmanjšanju bolniške odsotnosti zaposlenih, povečujejo produktivnost in na splošno prispevajo k boljšemu zdravstvenemu stanju.«

Annika, 27 let, Švedska

»V Lundu nam je pomembno, da smo mobilni, da varčujemo z denarjem, skrbimo za okolje in da smo v dobri kondiciji – zato je v Lundu več koles kot avtomobilov!«

Ana Marija, 30 let, Srbija

Obožujem tramvaj številka 2, znan kot Krug Dvojke – najboljša možnost za ogled centra Beograda!

Aleksandros, 32 let, Grčija

»10 let sem živel v Sloveniji in v tem času ni sem nikoli pomislil na to, da bi potreboval avto. Povsod sem šel z avtobusom ali vlakom!«

Ruslan, 35 let, Ukrajina

»Javni transport je idealen za poslušanje audio knjig. Mimo okna bežijo ulice, avti, ljudje, ki hitijo v službo, ti pa opazuješ gnečo iz čisto drugega sveta. Nič se ne razburjaš, le v miru potuješ... Včasih mi je celo žal, da moram že izstopiti.«

MOBILIZACIJA ZA JAVNI POTNIŠKI PROMET

Cestni promet narašča, z njim pa tudi poraba goriv, število nesreč, zastojev, degradacija okolja ter izpusti toplogrednih in drugih zdravju škodljivih plinov. Negativne posledice pretirane rabe netrajnostnih oblik mobilnosti že močno znižujejo kakovost bivanja prebivalcev Slovenije, velikemu delu ljudi pa kljub vse višji stopnji motorizacije ni omogočena boljša mobilnost.

Lastništvo osebnih avtomobilov se je v Sloveniji v zadnjih 20 letih skoraj podvojilo, stopnja motorizacije v Sloveniji presega stanje v številnih gospodarsko razvitejših državah EU. Slovenija spada med države z najvišjimi izdatki za osebno mobilnost na gospodinjstvo in v primerjavi z drugimi državami v okviru izdatkov za promet porabimo več sredstev za nakup vozil in njihovo delovanje ter veliko manj za uporabo javnega prometa.

Zavedati se moramo, da s tem, ko težimo k povečevanju števila parkirišč, k širjenju obstoječih cest ali gradnji novih, problema dostopnosti ne bomo rešili. Ravno nasprotno – takšni ukrepi prispevajo h generiranju dodatnega prometa in še hujšim prometnim zastojem. Slovenija je na področju individualne mobilnosti dosegla sam vrh. Napočil je čas za »mobilnostni preskok« iz dobe avtomobilov na fosilna goriva na prometno politiko 21. stoletja, ki temelji na sodobnem, uporabniku prijaznem javnem prometu.

Kazalec kakovosti življenja v določeni državi danes ni več stopnja motorizacije (število avtomobilov na 1000 prebivalcev), ampak funkcionalen javni potniški promet, ki zagotavlja večjo mobilnost prebivalstva, zmanjšuje ekonomske in socialne razlike, zmanjšuje negativne učinke prometa na okolje, zagotavlja večjo varnost in nova delovna mesta. Slovenija mora na področju javnega prevoza stopiti v korak z drugimi razvitimi evropskimi državami in obstoječi sistem javnega prevoza prilagoditi sodobnemu življenjskemu stilu ter potrebam tistih skupin, ki ga uporabljajo v največji meri.

Dosedanja prometna politika je zgolj z vlaganji v cestno infrastrukturo ljudi prisilila, da so si svojo mobilnost organizirali sami, v večini primerov z nakupom avtomobila, kar pa je v družbi in okolju pustilo velik negativen pečat. Stanje v državi, kjer županski kandidati pridobivajo glasove z obljubljanjem novih cest in parkirišč, kjer je pogoj za zaposlitev lasten prevoz in kjer se družbeni status in druge komplekse rešuje z velikostjo in vrednostjo osebne vozila, kliče po družbenem preobratu.

Napočil je čas, da se znebimo spon preteklosti in se končno usmerimo proti sodobnim trendom mobilnosti.

MOJA ZGODBA ...

1. del

Živijo!

Ime mi je Marko. Moja zgodba je zgodba o privarčevani tretjini plače in bolj zdravem življenjskem stilu. Sicer moram priznati, takrat nisem niti pomislil na ekologijo, čeprav se je odločitev, da se znebim enega od avtomobilov, izkazala tudi za zelo prijazno do narave.

Naj vam najprej predstavim svojo družino. Z Majo in dvema otrokoma živimo v Logatcu, kamor smo se preselili pred dvema letoma. Nejc hodi v vrtec, Lina pa je že osnovnošolka. Oba bi bila jezna name, če bi pozabil omeniti še zadnjega člana družine, psa Pika.

Z Majo sva zaposlena in imava povprečni plači, ki omogočata

Zakaj JPP?

...ker je OKOLJU PRIJAZNEJŠI

Promet v Sloveniji prispeva kar 28 % vseh izpustov CO₂ in je tudi eden od glavnih krivcev za pogosto preseganje mejnih vrednosti trdnih delcev v zraku, zaradi česar je Slovenija že večkrat dobila opozorilo Evropske komisije. Zaradi strmega naraščanja emisij toplogrednih plinov iz prometa Slovenija ne spoštuje zavez Kjotskega protokola in ji zato grozijo milijonske kazni. Še huje je, da omenjeni izpusti zelo negativno vplivajo na naše zdravje!

Danes proizvedeni avtobusi in vlaki so energetske izredno učinkoviti, še posebno, če upoštevamo število ljudi, ki jih lahko prepeljejo.

Uporaba JPP lahko pomembno vpliva na zmanjšanje izpustov ter zmanjša pritisk na okolje in zdravje.

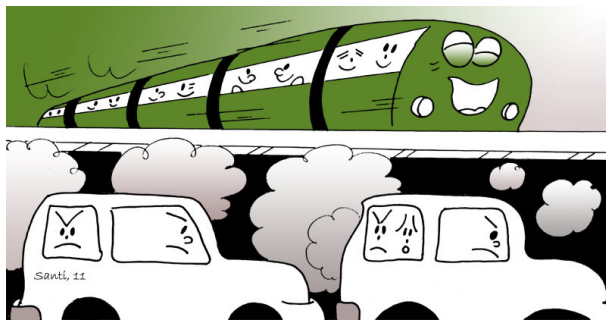
Primerjava osebnega avtomobila s prevoznimi sredstvi JPP – obremenjevanje okolja pri enakem potovanju in z enakim številom potnikov na kilometer. Osnova = 100.

					
zasedanje prostora	100	10	6	1	8
osnovna poraba energije	100	30	30	405	0
CO	100	29	30	420	0
O_x	100	9	4	290	0
ogljikovodiki	100	8	2	140	0
CO	100	9	3	250	0
skupno onesnaženje zraka	100	9	3	250	0
tveganje nezgod	100	9	3	12	2

Vir: Kolesarjenje – za lepša prihodnost mest (LKM, EK)

... ker ZMANJŠUJE PROMETNE ZAMAŠKE, NESREČE in STRES

Kolikokrat se ti je že zgodilo, da si z avtomobilom obtičal/a v prometnem zamašku in se razburjal zaradi zamude ali že zaradi golega dejstva, da se ne premikaš. Pri teh vedno ponavljajočih se zgodbah o zastojih, ki so nam pokvarili dan, je zanimivo to, da o tem, kako smo se znašli v prometnem zastoju, vedno govorimo z distanco, ne da bi se zavedali, da smo bili tudi sami sokrivci za nastanek tega istega zastoja. Ko se usedemo na vlak, takšne težave izginejo - na delovno mesto pridemo pravočasno, svoje misli lahko med potjo zaposlimo s prijetnejšimi stvarmi od prometnega kaosa, naš dan se tako začne brez nepotrebnega stresa, kar pozitivno vpliva na našo storilnost v službi in splošno počutje ter zdravje.

... ker je VAREN

Statistike kažejo, da je pot v šolo s sredstvi javnega prevoza 7x bolj varna, kot pa če bi se v šolo pripeljali z avtomobilom. Ko več ljudi uporablja javni prevoz, je na cesti manj avtomobilov, ki ogrožajo najbolj ranljive pešce in kolesarje, in ne glede na to, kako utrujeni se usedemo na avtobus ali vlak, bomo mi in naši najbližji na cilj prispeli varneje kot z avtomobilom.

dostojno življenje. Problem je v tem, da imava kredit za stanovanje, odplačevala pa sva še kredita za dva avtomobila. Skupni stroški kreditov so presegali eno celo plačo. Iskala sva različne načine, da bi finančno plavala, oba sva delala nadure, občasno sva si denar izposojala od staršev. Pri tem naju je bilo najbolj strah, da breme kreditov čutita otroka. Morala sva se sprijazniti, da smo kot družina skupni čas lahko preživljali samo ob vikendih, za hobi je ni bilo časa.

Da bi se odpovedal enemu avtomobilu, sem prvič pomislil lani, ko je svoj avto prodal sodelavec. Misel mi je bila pravzaprav zoprna, saj delam v Ljubljani in sem bil prepričan, da sem od avtomobila povsem odvisen.

AVTOHOLIK

2. del

S pomočjo kalkulatorja stroškov avtomobila sem ugotovil, da mesečno za vzdrževanje obeh avtomobilov porabimo več kot polovico plače. Maja je bila nad izračunom še veliko bolj zgrožena kot jaz. Predlagala je, da se odpovemo enemu avtomobilu. Bil sem precej skeptičen, čeprav so bili argumenti jasni: tretjino delovnega časa porabim za to, da lahko vzdržujem avto, s katerim se vozim v službo. Mesečno bi mi tako ostalo nekaj sto evrov več, letno pa ...

Odločil sem se, da zadevo dobro premislim in pretehtam vse možnosti, ki bi pocenile prevoz v službo. V mislih sem imel tudi prodajo avtomobila, če bi se izkazalo, da imam dovolj alternativ za prevoz na delo, brez da bi družinski člani morali korenito spremeniti življenjske navade.

... ker NAM VRAČA ULICE

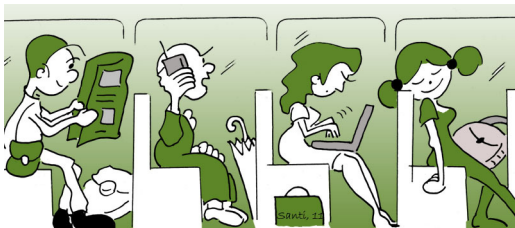
Javni prevoz zmanjšuje potrebo po novih parkiriščih in vedno širših cestah, ki požirajo otroška igrišča, parke, drevesa, pločnike, kolesarske steze, prostore za druženje. Tako se vrvež z ulice umika avtomobilom, ki si bodo kmalu prilastili še zadnji košček zelenice. JPP vrača ulice prebivalcem, vrednost bivalnega okolja pa se tako zviša, saj to postane varnejše, manj hrupno in omogoča kakovostnejše socialno življenje.

... ker je DOSTOPEN VSEM

50 % prebivalcev Slovenije zaradi različnih vzrokov (starosti, bolezni, ekonomske šibkosti ...) ne more voziti avtomobila oz. si ga ne more privoščiti, zato je njihova mobilnost odvisna od javnega prevoza. Z vidika mobilnosti so v sistemu, ki favorizira prevoz z osebnim vozilom, diskriminirani, kar dodatno povečuje ekonomske in družbene razlike med prebivalci. Zato dostopnost javnega prevoza preprečuje mobilnostno diskriminacijo.

... ker je UPORABNIKU PRIJAZEN

Sistemi informiranja potnikov se hitro izboljšujejo, tako da je organizacija naših potovanj z javnim prevozom vedno bolj enostavna. Fleksibilnost, zanesljivost, kvaliteta in udobnost so glavni aduti javnega prevoza. Moderni nizkopodni avtobusi omogočajo enostaven dostop tudi mamicam z vozički in ljudem, ki so gibhalno ovirani, kmalu pa bomo lahko tudi v Sloveniji z eno samo, enotno vozovnico skočili z vlaka na mestni avtobus, si sposodili mestno kolo in se z vzpenjačo odpeljali na vrh hriba. Čas, ki ga preživimo na avtobusu ali vlaku, lahko s pridom izkoristimo – med vožnjo lahko beremo, se družimo, počivamo, pišemo domačo nalogo, dokončamo delo, ki bi ga v nasprotnem primeru nesli domov ... Ko prispemo na cilj, pa lahko pozabimo na stresno iskanje parkirnega prostora.

... ker je DRUŽABEN

Vožnja s sredstvom javnega prevoza nam omogoča številne možnosti druženja, kar pozitivno vpliva na naš psihosocialni razvoj. Na avtobusu ali vlaku lahko navežemo stike z otroki in odraslimi iz bližnje okolice, poklepetamo s prijateljico, ki jo zaradi številnih obveznosti vedno redkeje vidimo, morda celo spoznamo življenjskega sopotnika.

STREZNITEV in NAČRT

3. del

Bil sem presenečen, koliko različnih možnosti, na katere prej sploh nikoli nisem pomislil, mi je uspelo poiskati. Izračunal sem, koliko me alternativne možnosti prevoza stanejo:

- Mesečna vozovnica za avtobusni prevoz s primestno linijo stane 129,60 €.
- Če bi se vozil na delo s sodelavcem, bi za polovične stroške goriva odštel okoli 100 €, še vedno pa bi ostali problemi z gnečo in parkiranjem.
- Mesečna vozovnica za vlak stane 78,08 €.
- Če vztrajam in imam lastni avtomobil, me ta mesečno stane preko 400 €!
- Pomislil sem tudi, da bi se z družino preselil v Ljubljano. Glede na to, da smo stanovanje kupili šele pred dvema letoma, sem na to možnost gledal kot na najmanj verjetno.

Odločitev ni bila težka, saj se je izkazalo, da je avtomobil daleč

najdražja opcija. Poleg tega se na tak način izognem problemu s parkiranjem, zastojem in stresu.

Svojo prometno študijo sem predstavil družini in strinjali smo se, da opravimo enomesečno preizkusno obdobje. Uporabljal sem kombinacijo različnih prevoznih sredstev in presenečen ugotovil, da imam do avtobusne postaje samo 7 minut hoje. Po enem mesecu sem avtomobil preprosto prodal in se odločil za avtobus.

OZDRAVLJEN AVTOHOLIK – KO NITI NE POMISLIŠ VEČ NA AVTO ...
4. del

Najbolj sem se bal, da bom zaradi te odločitve preveč odvisen od drugih, nikoli pa nisem razmišljal o prednostih, ki jih lahko takšna odločitev prinese. Veliko problemov, od stresa, gneče, parkiranja, dragih servisov in registracije, pa do vpletanja najinih staršev v finančne probleme, ki so se

... ker je CENOVNO DOSTOPEN (morda bolj kot si misliš)

Ko pomislimo na stroške, ki jih imamo, če se na pot odpravimo z avtomobilom, največkrat pomislimo zgolj na gorivo. Na znesek, ki smo ga plačali za nakup avtomobila in na vse stroške vzdrževanja pa enostavno pozabimo ... kot da so nam bili avto, čas in denar za popravila podarjeni. V spodnji tabeli lahko narediš grob izračun nekoliko bolj realnih stroškov, ki jih imaš s svojim jeklenim konjičkom (natančnejši izračun pa lahko narediš na www.focus.si/avto.html):

Kalkulator stroškov avtomobila:

vrsta stroška	znesek (EUR)
Strošek nakupa = "od cene avtomobila" odšteje predvideno "vrednost ob prodaji" ter znesek deli s "številom let namena uporabe avtomobila"	
Strošek letnega zavarovanja in registracije	
Strošek letnih servisov	
Letni strošek menjave pnevmatik + servisi + parkirnine + vinjeta + kazni + ...	
Strošek goriva = "število prevoženih kilometrov/leto" x "poraba goriva avtomobila (L/100km)" x "cena goriva (EUR/L)" : 100 =	
SKUPAJ:	
Vaš neto letni dohodek:	

Sedaj pa primerjaj, kolikšen delež letnega zaslužka nameniš za posedovanje enega samega avtomobila! Koliko avtomobilov imate v gospodinjstvu?

TRANSPORTNA DIETA

Zadaj si cilj, da boš kakšen dan na teden preživel brez avtomobila!

Ponedeljek Ker je vreme lepo, pojdi na delovno mesto peš ali pa se usedi na kolo. Smilili se ti bodo vozniki avtomobilov, ki nestrpno stojijo v koloni in se po polžje premikajo. Skoraj vsakdo lahko sede na kolo in prevozi 10 km brez večjega napora! Če vsakodnevno prevozimo to razdaljo z avtomobilom, povečamo svoj letni ogljični odtis za 600 kg CO₂.

Torek Danes imaš sestanek v kraju, ki je nedostopen z javnim prevozom, in se odpraviš s svojim avtom. Če že voziš, vozi učinkovito in zmanjšaj porabo goriva do 40 % s tem, da se izogibaš agresivnemu speljevanju in močnemu zaviranju, voziš zmerno hitro in v primerni prestavi, imaš pravilno napolnjene pnevmatike, čim manj uporabljaš klimatsko napravo in ne prevažáš nepotrebne prtljage.

Sreda Ugotoviš, da se sosed vozi na delo v isto smer kot ti. Idealna priložnost, da zmanjšata stroške prevoza na delo, je t. i. carpooling. Ena oseba v avtomobilu je prava potrata. Če skupaj potuje več ljudi, je učinkoviteje, bolje in ceneje. Več na prevozi.org, peljime.si, peljimo.se.

Četrtek Danes je zopet lep dan za kolo, odlično sredstvo za obisk najbližjih in prevoz po vsakodnevnih opravkih. Ni problemov s parkiranjem, ni izpustov v okolje, predvsem pa nam bo hvaležno zdravje. Za daljše razdalje si omisli zložljivo kolo ali skiro, ki ga boš lahko spravil pod sedež na avtobusu ali vlaku.

Petek Danes je dan za avtobus. Vožnja z avtobusom je glede izpustov CO₂ 4- do 5-krat prijaznejša do okolja kakor vožnja z avtomobilom. Avtobusi v Sloveniji so udobni, hitri in pogosti. Morda pa je to prava oblika prevoza na delo zate?

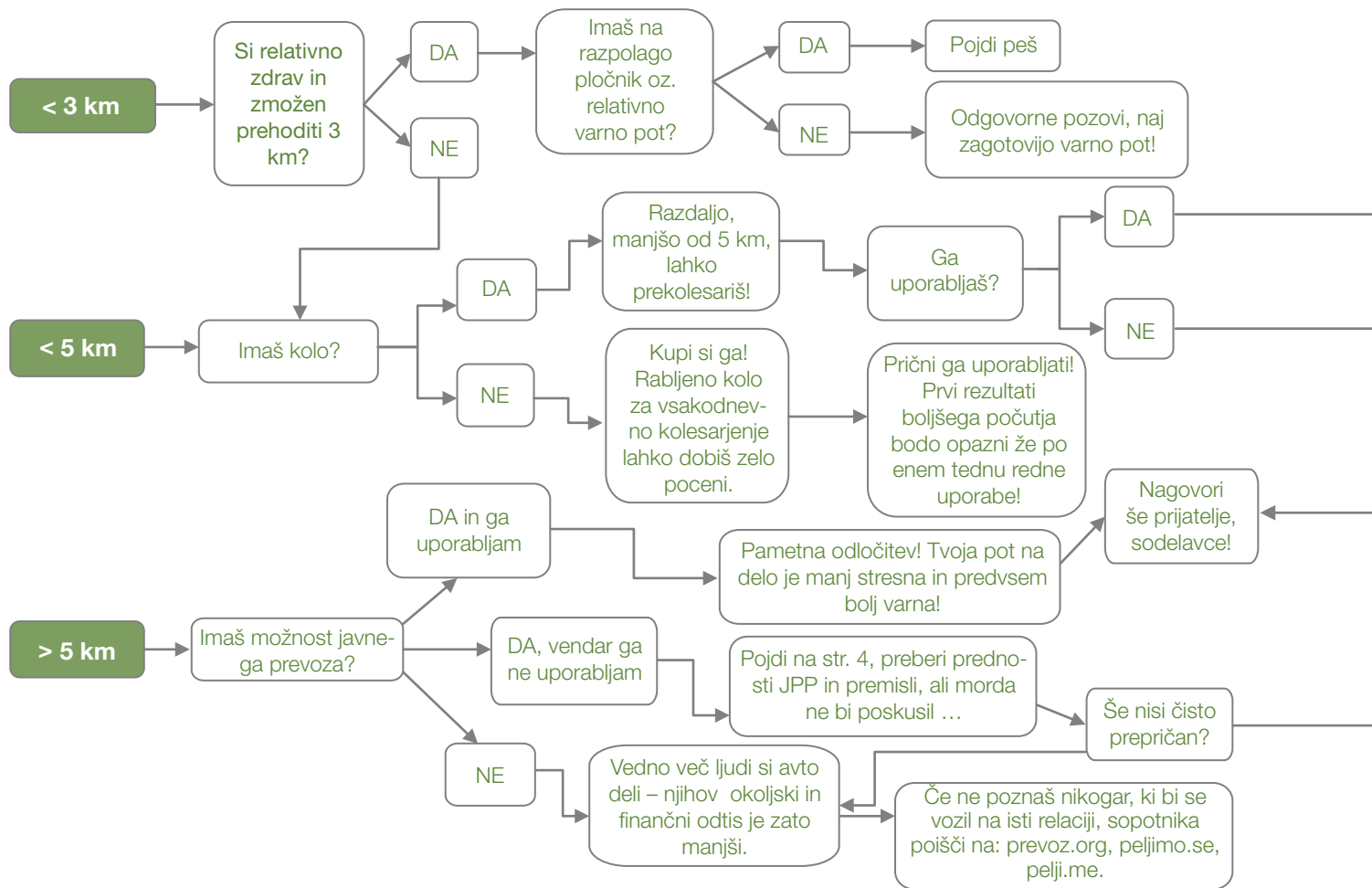
Sobota Z družino se odpravljate na izlet na destinacijo v Sloveniji. Za prevozno sredstvo izberite vlak. Tako boste lahko prebrali kakšno knjigo, v miru pojedli zajtrk, otroci pa bodo uživali v panoramski vožnji. Če boste kupili vozovnice z družinskim popustom, boste potovali znatno ceneje kakor z avtomobilom, v okolje pa prispevali štirikrat manj CO₂.

Nedelja Uživaj nedeljo v družinskem krogu in ob dobri hrani razmisli, katera izmed oblik prevoza, ki si jih poizkusil ta teden, ti najbolj ustreza. V svoje izračune poleg ekonomskega vidika vključi še okoljskega in družbenega. Kaj kmalu ti bo jasno, da je javni prevoz najboljša rešitev za premagovanje daljših poti in da je lahko kolo tvoj najboljši prijatelj za krajše razdalje. 3 km pa lahko skoraj vsak prehodi brez večjih naporov.

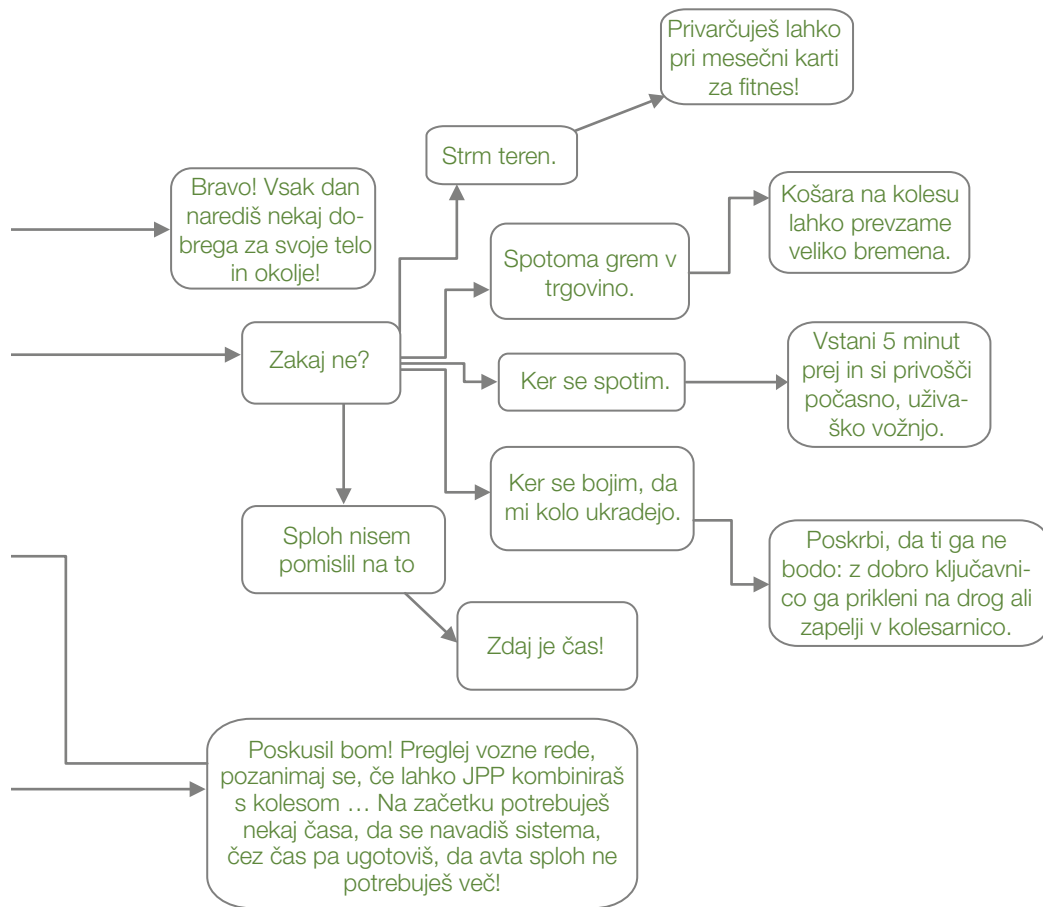
* Ogljični odtis povprečnega Slovenca je enak odtisu povprečnega državljanu EU in znaša 10 ton CO₂/leto, kar bi morali zmanjšati na 2 tona, če želimo, da so naši izpusti na ravni, ki jo je planet še sposoben predelati.

DOMAČI MOBILNI VODNIK

Je tvoja vsakodnevna pot v službo ali šolo krajša od 3 km, 5 km, ali daljša od 5 km?

Poišči alternative avtomobilu!

občasno pojavili prav zaradi dveh avtomobilov, je izginilo. Pri odločitvi mi je bilo pomembno tudi, da s tem ni dodatno obremenjena Maja, saj je otroka v šolo in vrtec že prej spremljala ona. Ker smo se začeli zavedati stroškov in rešitev, povezanih s prevozom, se pogosto tudi ona v službo, ki je oddaljena 4 km, odpravi s kolesom. Ne bi mogel reči, da se je moje življenje drastično spremenilo. Po navadi se domov vrnem prej in se odpravim do igrišča, z otroci sprehodimo Pikija ali pa pogledam kak dober film, za kar v preteklosti ni bilo niti časa niti volje. Lahko rečem, da živim človeku in okolju bolj prijazno življenje, do katerega pa je prišlo predvsem zaradi krčenja stroškov. Denarja, ki smo ga na tak način privarčevali, nam sedaj ni treba zaslužiti, kar pomeni, da smo pridobili dodaten čas za bolj prijetne stvari in si ustvarili manj stresno življenje.

MOBILIZIRAJ SE – JPP ZA VSE!

Javni prevoz uporablja vedno manj ljudi, ukinjajo se železniške in avtobusne proge, obstoječe linije so med seboj tako prostorsko kot časovno neusklajene, vedno več naselij pa je s sredstvi javnega potniškega prometa nedostopnih. Čeprav je Ministrstvo za promet počasi začelo pozornost z avtocest preusmerjati na razvoj JPP, so koraki prepočasni in nezadostni. To je delno tudi posledica tega, da kljub občasni nejevolji zaradi pomanjkanja JPP, uporabniki ne dvignemo glasu za JPP. Premajhen pritisk javnosti za revitalizacijo JPP pa pomeni manjšo politično voljo za učinkovitejše ukrepanje.

Funkcionalen JPP pomeni velik doprinos k dvigu kakovosti življenja današnjih in prihodnjih generacij. In ker našo prihodnost soustvarjamo mi vsi, vas pozivamo, da se mobilizirate - namesto v avtomobil se usedite na avtobus ali vlak, pojdite peš ali s kolesom, svoje pobude in pozive v zvezi z javnim potniškim prometom pa posredujte na info@focus.si ali na Facebook stran »Čakajoč na avtobus ...«. V društvu Focus bomo vaše pozive zbrali in jih posredovali Ministrstvu za promet.

Naslov:

Mobiliziraj se – javni prevoz za vse!

Pripravilo in izdalo:

Focus, društvo za sonaraven razvoj
Pisarna: Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana, SI
Sedež: Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana, SI
+386 1 515 40 80
www.focus.si
info@focus.si

Ljubljana, 2011

Fotografija na naslovnici:

Miško Kranjec (vlak),
Avrigo d.d. (avtobus)

Ilustracije: Santiago Martin

Oblikovanje: društvo Focus, Uroš Glad

Prelom: Uroš Glad

Tisk: Medium d.o.o.

Naklada: 2000 kosov

Swiss Contribution

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Podprto z donacijo Švice v okviru Švicarskega prispevka razširjeni Evropski uniji.